

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

63. Quidam vir Nobilis plura munera ob malum finem Moniali dederat, & aliqua ab ipsa acceperat, quæritur, an de istis teneatur ad restitutionem?
Et supponitur primo Regularem acquirentem rem illicite ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

Ex part. 10. tract. 12. & Misc. 2. Ref. 3. 5.

§. 1. AD hoc dubium sic respondet nouissimè Hieronymus Garcias in Politica Regulari, tract. 4. part. 3. difficult. 5. dub. 13. num. 7. & 81. Si consideramus esta obligacion de parte del Religioso, respondio lo segundo, que enagenando bienes suyos, è de la Comunidad sin licentia, que està obligado a persuadir al que los recibio que los restituya, y si no quiere, ò no puede, deve el Religioso recompensar este daño al monasterio de las limosnas que tiene aplicadas, ò con industria de sus manos, ò de otra manera decente; pero en dos casos està libre el Religioso que enageno de persuadir à la persona que recibio que restituya. El primero, si se le sigue infamia dello, como si lo que enageno lo huiese dado à una ramera, ò alcagueta, que en tal caso no lo ha de pedir, sino ricompensarlo de la mejor manera que pudiere. El segundo si se sigue deshonra al Conuento, como si el Procurador, ò otro Religioso huiese dado à alguna persona honrada, y de calidad algo del Conuento, y este tal con la buena opinion que tiene del Religioso que se la dio; pensasse tenello con buena conciencia, por creer era voluntad saluon presumpta del Superior, y Conuento, y deuen sale en buena amistad aquel agradecimiento, en tal caso aconsejan Cordona, quest. 109. Castro punct. 23. num. 5. que el Prelado, ni el Conuento no lo pidan, por el escanda. lo que puede auer, sino que se le perdone, y remita. Otros dos casos ponen comunmente los Doctores, en los quales queda libre el Religioso de restituir al Conuento lo que enageno. El primero, si el dinero que dio à la ramera, ò à otro se le dio algun amigo, porque aunque peco contra el voto de pobreza, però no contra iusticia, porque de la enagenacion deste dinero, no ha seguido daño alguno al Monasterio. El segundo, si de lo que el Religioso gastò en cosas profanas, tenia licentia para gastallo en cosas licitas, porque era de sus rentas, ò limosnas, ò herencias, y no de la sustancia de la Comunidad por la razon que acabamos de dar, de que al Monasterio no se le defrauda en cosa notable, aunque mas peque este contra votum paupertatis. Ita Garcias.

2. Sed non desinam hic apponere verba Patris Fulgentij de Ouedo Benedictini, qui in *Repub. Regulari, part. 1. tract. 9. cap. 1. quest. 10. num. 71.* sic ait. Sed est grauis difficultas, an Religiosus, qui peculium consumit in ludis, & meretricibus, teneatur restituere. Aliqui affirmant, assignando modum scilicet, quod tantam quantitatem peculij, quam tunc habeat, vel postea, & posset alias licite consumere; & per consequens licite à dominio quod habet Communitas auferre non consumat sed conferuet: nam sic conferuet tantam quantitatem dominium, quantam abstulit, illicite consumendo: Alij negant talem restitutionem posse facere Religiosum, cum nunquam habeat alicuius rei dominium, quod requiritur. Hæc ille: Sed vt verum fatear, si hoc vltimum esset probabile ex multis scrupulis immunes essent Religiosi, & ex hoc principio quidam Theologus Salmanticensis olim mecum loquens Religiosos ab onere restitutionis liberabat. Sed Tu cogita: Ego enim nolo esse Auctorem huius opinionis.

RESOL. LXIII.

Quidam vir Nobilis plura munera ob malum finem Moniali dederat, & aliqua ab ipsa acceperat, quaeritur, an de istis teneatur ad restitutionem? Et supponitur primo Regularem acquirentem rem illicite, acquirere Monasterio.

Secundo Regularem non posse expendere nummos in usus illicitos, & consequenter qui eos recipit, teneatur ad restitutionem.

Et quid est dicendum, & faciendum, si bona fide quis recipiat munera à Moniali, vel Religioso dante, credens de illis licite acquirere posse dominium?

Et an talis restitutio possit fieri Moniali, vel Religioso danti?

Et an si secularis daret aliquid Monacho non sibi retinendum, nec ad libitum consumendum, sed dandum famina, cum qua ipse Monachus fornicatur, si is de facto illud tradat famina, hæc non teneatur restituere, cum illud censetur non accepisse à Monacho, sed ab illo seculari?

Et an quando Prelatus Regularis dat subito plenam, ac liberam facultatem expendendi aliquid pro suo libito; si ex usu illicito, vel licito famina, vel alius aliquid ab isto recipiat, teneatur illud restituere?

Et quid, si Prelatus dedit talem facultatem etiam ad usum illicitum? Ex part. 10. tract. 14. & Misc. 4. Ref. 4. alias 2.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Carolus de Baucio in casibus conscientia singularibus, cas. 114. vbi sic asserit: quæritur; extra Italiam accidit calus, quod quidam homo largitus est multa munera cuidam Moniali propter turpem amorem, & è conuerso ipsa similiter eidem homini alia munera largita est propter eundem illicitum amorem: deinde homo penitentia ductus, accedit ad Confessarium pro absolutione, quomodo ergo se debeat gerere Confessarius erga huiusmodi penitentem? Antequam respondeam; suppono primo, regularem acquirentem rem illicite, acquirere Monasterio, quia est inhabilis ad aliquid sibi acquirendum ratione voti paupertatis quod emisit; vt recte docet Bonacina tom. 2. disp. 2. quest. 3. punct. 3. propos. 2. num. 12. in respons. ad primum argumentum. Suppono secundo; regularem non posse expendere nummos, in usus illicitos, & consequenter, qui eos recipit, teneatur ad restitutionem, vt extat constitutio Clementis VIII. confirmata, ac declarata ab Urbano VIII. His suppositis: respondetur, non posse penitentem compensare munera collata Moniali ab ipso cum muneribus, quæ recepit à Moniali; quia Monialis potuit acquirere Monasterio, sed non potuit alienare bona Monasterij in usus illicitos, ac proinde teneatur ad restitutionem circa munera, quæ recepit à Moniali ob turpem causam, nullo modo potest compensare. Verum si bona fide recepit munera à Moniali, credens de illis licite acquirere posse dominium, vel si non extat, teneatur id restituere Monasterio, in quo factus est locupletior. Ita Baucius, qui Bonacinam etiam citat.

2. Sed ego probabiliter negatiuæ sententiæ adhareo quam tuetur Pellizzarius tract. de Monialibus cap. 4. sect. 1. num. 74. vbi sic ait: Adde ego, quod si recipiens à Moniali indebite dante, tantundem ei refundat; quantum accipit (& quidem in re vtili) videtur liberari ab onere restituendi, quippe qui, etsi non habeat expressam intentionem compensandi damnum sua caula illatum Monasterio, habet tamen virtuale, quæ sufficit; cum lex absolute præcipiat actum non autem quod fiat tali intentione: & alias teste Sanchez lib. 7. Mor. cap. 19. nom. 110 posse talis restitutio fieri Religioso danti, nisi timeatur illum vanæ, & contra Prælati voluntatem iterum consumpturum esse. Ita ille.

3. Nota etiam, quod in duobus aliis casibus quis

Sup. hoc in tom. 6. tr. 7. ex doctrina Ref. 32. §. 1. à lin. 3. & vers. Qui etià Monialis.

Sup. hoc supra in Ref. 60. §. vi. & in alio §. eius nor.

quis non tenetur restituere acceptum à Monialibus, vel aliis Religiosis, quos apponit idem Pellizzarius ubi supra sic asserens: Addit Sanchez, quod si secularis daret aliquid Monacho non sibi retinendum, nec ad libitum consumendum, sed dandum feminae, cum qua ipse Monachus fornicaretur; si is de facto illud tradat feminae, haec non tenetur restituere, cum illud censeatur accepisse, non à Monacho, sed ab illo seculari. Monacho in ea datione se habente solum vt exccutore: nec appareat vllus titulus, ex quo illud Riccio debeat acquiritur Monasterio. Quin etiam Cardinalis de Lugo disput. 3. de Inst. num. 142. dicit non esse improbabilem doctrinam, quam tradunt Bañez, Lopez, Rebellius, Salas, Sayrus, & Diana relati ab ipso Cardinali; nimirum quando Prælatus regularis dat subdito plenam, ac liberam facultatem expendendi aliquid pro suo libito, non intelligi limitare suam intentionem solum ad vsus licitos, ac pios; sed potius auferre, quantum est ex se, totum impedimentum, vt vsus ille non sit contra votum paupertatis ob defectum licentiae; atque aded recipientem ab ipso non teneri aliquid restituere. Et ratio est, quod sicut in aliis materiis licentia generaliter concessa non intelligitur limitari ad solos vsus, vel casus aliunde non turpes; sed iis etiam auferit malitiam, quam possent habere ex defectu talis licentiae; et si remaneat malitia, ac turpitudine ex alio capite, sic hoc ipso quod Prælatus vniuersaliter concedit licentiam expendendi pro libito; non est, cur praesumatur limitare licentiam ad vsus solum aliunde non illicitos, sed potius velle auferre impedimentum, quantum est ex parte sua, maxime cum Prælatus id praestare possit non solum valide (vt bene probat Cardinalis de Lugo, num. 137.) sed etiam licite; vt ostendit idem Cardinalis num. 139. Loquendo de licentia data in genere ad quemlibet vsum, non adtem in particulari, & determinate ad vsum illicitum. Haec Pellizzarius, & iterum ego; & quoad vltimum consentit etiam Marcus Vidal in Arca Theolog. Moral. titulo de Paupertate Religiosa, Inquisit. vnica, numero 22. & 23.

Sup. hoc in Ref. praxi. ta §. 1. in medio, & in fine, ver. El primero.

Sup. hoc in Ref. 23. §. Nota tertio, & in Ref. 55. §. 2. cum in 13. fi. ne, & in Ref. 58. §. 9. & 60. & in tom. 6. tr. 7. Ref. 58. §. Sed ego, & seq. &c.

RESOL. LXIV.

An Bulla Clem. VIII. prohibens largitionem munerum locum sibi vindicet, si regularis, vel Monialis det eleemosinam?
Ex quo alij casus inferuntur, qui non includuntur in dicta Bulla Clem. VIII. Ex part. 1. tract. 6. Ref. 11.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 7. Ref. 33.

§. 1. Respondeo negatiue cum Riccio in praxi, tom. 2. resol. 25. & Sousa in explicat. huius Bullae §. 7. num. 91. & quia Codex rarus est, ponam eius verba: Esta ley trata solamente de donaciones graciosas: y el dar limosna, no es propriamente donacion graciosa, y assi el hazerla los Religiosos se ha de condenar, o aprobar conforme, al derecho comun. Et in §. 1. num. 64. ponit Doctor iste aliqua verba conducentia ad hunc casum, & multos alios decidendos: & sunt ista: Nota, que el titulo desta Constitucion, es de solas donaciones graciosas, y solo el absuelue infinitas dudas, que algunos han preguntado, y en especial Religiosas, assi como, si des veda esta ley el hazer algunas fiestas, que tienen deuocion, y gastar en traer musica, o con el Predicador, o en sustentar a las que las visitan, y gobiernan, o en hazer otros ministerios, en utilidad del Conuenio en comun, o de alguna Religiosa en particular, de lo qual no trata esta ley, porque todas estas cosas, y otras como ellas, no se comprehenden de baxo del

nombre de donacion, sino de satisfacion. Haec ille, quae sunt admodum notanda; quia multum praedictabilia: & nos de hac quaestione supra etiam diximus.

RESOL. LXV.

An Religiosi tempore mortis cum licentia Superioris possint aliquid donare?
Et ex doctrina huius resolutionis inferitur, an possit Prælatus dare licentiam Monacho scribenda scheda, qua disponat, quid de his bonis faciendum sit post mortem, eo animo, vt vim habeat testamenti, aut codicilli ea dispositio?
Et notatur, quod potest aliquid relinquere Monacho cum facultate tempore mortis disponendi de eo inter consanguineos, non per testamentum aliquod solemne, sed per eleemosinam personarum. Ex p. 1. 2. 3. Ref. 128.

§. 1. Negatiuam sententiam docet Grassius de Aecis. part. 1. lib. 3. cap. 5. num. 58. Nauarr. Rodriquez, Praepositus, & alij, quos citat Sanchez in sum. tom. 2. lib. 7. cap. 8. num. 10. quia talis donatio esset vltimae voluntatis species, & qui non potest de iure testari, neque potest donare causa mortis.

2. Sed contrariam sententiam docet Suarez ubi supra num. 11. & post illum Layman. lib. 3. §. 5. cap. 3. num. 4. vnde filiusfamilias, qui ne patre quidem consentiente testamentum facere potest, tamen mortis causa donare cum patris consensu permittitur. Item is ff. de mortis causa donationibus, siquidem testamentum plus iuris ac legitimae facultatis possidet, donatio vero mortis causa ad naturam dispositionis inter viuos plurimum accedit.

3. Et ideo ex his inferitur non esse integrum Prælatis dare licentiam Monacho scribenda scheda, qua disponat, quid de suis bonis faciendum sit post mortem eo animo, vt vim habeat testamenti, aut codicilli ea dispositio, secus quando non eo animo, sed solum rogat Prælatum, vt sic disponat pro sua libera voluntate. Cum enim liberum maneat Superiori sic disponere, & quod postea fecerit, vim non habeat ex defectu dispositione, non est testamentum, nec codicillus quare id licitum est etiam Fratibus Minoribus. Addit tamen Nauarr. Grassius & Rodriquez, id non esse integrum, si ea scheda vim habeat donationis causa mortis, sed dicti ad Clericos loquuntur consequenter ad sententiam quam supra diximus eos docere, at, tenendo nostram, liceret donare causa mortis ex ea licentia, ex qua potest familiaris Religiosus donare inter viuos.

4. Notandum est tamen hic obiter, quod potest aliquid relinquere Monacho cum facultate tempore mortis disponendi de eo inter consanguineos, non per testamentum aliquod solemne, sed per electionem personarum, ad quas debeat pertinere, quod ita licitum fuerit, atque ita non disponet tanquam testator, sed tanquam personarum elector. Et ita docet Filliucius, Pacianus consil. 36. numer. 103. vsque ad numer. 108. cum Sanchez loco citato numer. 8.

RESOL. LXVI.

An Religiosus peccet mortaliter contra votum paupertatis, si recipiat pecuniam secularium in depositum absque Superioris licentia?
Et aduertitur, quod si Religiosus moriatur propriarius, priuatur Ecclesiastica sepultura.
Et quaeritur, an si Religiosus, (admodum non sit Mon-